

Baltijas Semfohpis.

Īnāk Jelgavā ik nedēļas.

Makša bes preekuhtīšanas: no 1. Maija līdz gada galam 1875 — 1 r. 50 f.; par gadu 2 r., par pusegadu 1 r. 10 f., par 3 mēnu. 60 f., ar preekuhtīšanu: no 1. Maija līdz gada galam 1875 — 2 r.; par gadu 2 r. 50 f., par pusegadu 1 r. 40 f. un par 3 mēnesīem 90 f.

Nedēļa un ekspedīcija Rātu celā № 2. — Sludinajumus veiem S. Allunana f. grabmatu bōdē, Rātu celā № 8.

№ 15.

Trešdečēnā, 6. Augustā.

1875.

Rāhditaīs: Sinas. Zīmēku išfahrniņumi, kā bagatības avots preeksh semkojyem. Par neappludinajamu plānu labošanu. Par bīschu išmitinašanu un aissargāšanu, lai nerohnās pēlejumi kohbūs. Kreetns debis, īhājs ī Latv. dīshwes (beigums). Sludinajums.

Sinas.

Ī Bauskas. Patezējis wasaras laiks jau ir spreedumu taisījīs par lauku augleem: se emās - labiba ir laba, — wa far a is, ihvaši me e ši, lohti sliks un tik reti kur pusmehr labs; a u s a s ir widuweji augusħas, sinus war drihsaki par sliktiem, nekā par widejeem fault. Kartu-peli dohd jo labakas zerbās. Vehz ilga laika, 28. Julijs, schē bija stiprs leetus, bet deemschehl — preeksh zitas labibas par wehlu! — Mes hotnes muisčas lauki wiżaut stahw labi.

Kā jau awīsēs agrak finoja, 26. un 27. Julijs Bauskas muīschneeku klubā, bija Latweeschu teaters, ko Adolf Allunana f. išrihloja. Teatra sahle abās deenās bija pilna skatitaju, ja, svehtdeen peetrūhka ruhmes preeksh schēfhanas. 26. Julijs nebiju vats klaht, bet laudis ween-prahigi leezina, kā svehle lohti labi isdewusħs un kā Allunana kungs atkal epeleñijees jaunus lorberu sarus sawā nopolnas-krohnī ari schē. — 27. Julijs pirma luga, „Lihsinā, jeb pilsehtneeks us laukeem,” isdewahs widuweji, kad no Allunana f. spehlesħanas noskamat, kas newilus atgħidnaja, kā skatuves meisters mums preekshā. Sleekis (Berg f.) nebija deesgan dediġi, kā to no miħloda ma jau-nella wareja gaibdi. Pateesi leeliski un kā ihxts warons us teatra skatuves israhdiyahs Adolf Allunana kungs sawā „Izigs Moses”, kas gan us wifrem laikem Latv. teatrī patureħs pastahwigu un flawenu weetu. Publīka it kā weenā balsi usgawileja, kad A. Allunans, kā Izigs Moses, parahdiyahs un spehledams tas-eemantoja nedalitu pati-fhanas parahdišchanu. Reisu reisehm wijsch tapa faults atpaka!, reisu reisehm atskaneja brawo! brawo! if wairak sumtu balsħim. No jauna schē wareja atkal redseht, kā publīka — un neween latweeschu, bet ari muīschneeku un wahzu — atħiħt un zeeni Adolfa Allunana nopolnus tik-pat us skatuves kā ari us teatra literatūras lauka. Bet ari wiha lihdisspehletaji — Nihgas akteeri — epeleñijahs us-flawesħanu; ihpašchi Abukalns, Adele un Ħewa tika dohti favratigi, riktiġi un ar juhsmu. Par weenu leetu, par kahrtibu ar feħdelkleem saħle, nebija deesgan ruhpigi gahdaħts. Schoreis lai nu aissbildina nezereti seels lauschu pulks, bet nahkotnē schi leeta gan buhtu wairak ja-eewehro.

Gilti laiks, un wehl jo fil-tala teatra sahle, usaizinajha starpas brihsħos flahpes dīsfinah un kafis issflahpis taħbi

zereja remdeht pee buteles alus; bet aki — weltas zerbās — Bauskas alu newareja dser! Nesen „Balt. Semfohpis” fmahdeja Jelgavas alu — tagad buhtu labprah redsejji, kahdu flahbu għihi īm-hadha buhtu taisīj Bauskas alu dserdams. Un tomehr Bauskas ir-ari lab s alus — Lohdina alus; bet Lohdina kungs no ġawa alus pahrdohdot par rubli weenu buteli maġak, nekā tee ziti bruhixeri, pee kureem tađeħi turotess Bauskas weesnijes, kamehr Lohdina f. alu aissmedoħt aħrpusneeki.

Wehl peeminesħu, kahda eelu-kahrtiba Bauskas bija manama. Us eelu, pee teatra lohgeom, wiċċu waħkaru līħds weħlai nakti bija sawahkees leels pulks iċċihdelu, eelas-flauzitaju, deenestneeku un zitu pahrleeku bagatu briħwibas ihpašchneeku, kas pa wiċċu teatra laiku klubas namu pilnigu apseħda, rahwa loħgu flehqus waħa, aureja, swilpoja, blaustijahs, rahjahs, kawahs, waideja, saħdejahs, sun-għoja un daujsijahs, it kā buhtu drigenes ee-ehduschi. Briħ-sħam nekā newareja fadidreħt, ko u skatuwi runn, jo-trokhjn is ħażżeen pahrleekha pat Allunana fuuga skaidru, gaixħu balsi. Beidsoħt lab s leetus nehma polizejas amatu roħkā un isgaissnajha swilpotajus, laħdetajus un aurotajus us rihteem un makareem.

Nedjsams ka lauschu fa-eeshanahs Bauskas laba. Muīsch-neeki un zii mahżiți Bauskeneeki pee Latv. teatra nehma pilnigu dalib, un schē iż-żikkirħanahs un starpiba, at-klahja fadidħi, starp Wahzeem un Latweeschem sudusħas.

— r.

Sahmu salā, wiċċas Lutera draudsēs kohpā, 1874. g.: d'simuschi 590 puiscħeli un 568 meitenes, kohpā 1158 behrni; starp teem bija 18 dwiħnišħu, 60 aħraħlaibas un 34 nedidħi behrni. Ħeffweħti ja 274 jauneklus un 309 meitas, kohpā 583. Qalibas starp Lutereem sleħħsa 249. Miruħi: 398 wiħreħi, 454 seewieħi, pawiħam 852; starp teem bija 34 nedidħi behrni d'simuschi un 3 wiħreħi un 12 seewieħi pahri par 80 gadeem. Ar aħtru nahwi mira 18, starp teem noflihx 7, nonahwejha paċċi 2, nonahwejha 1 behrni, nedelħas miruħħas 5 ġewwas, twaikha no-flahpis 1, nomiři atraħħas 1 un krisdams galu dabujis 1. Sahmu salas ewangelistka lutera konsistorijas aprīnki 1874. gadā bija 14 basnizas un 27 luħgħanas nami, amata cezelji mahżitati 11.

Schis gads rāhdotees Sahmu salai lab s. Lai gan fneegħ, kas us nesasalus ha rudsu lauka kritis un palixi,

rudjus daschās weetās ispuhdejīs. ka tee pawašarā weetu weetahm bijuschi jaſar, lai gan ir ziti wahji valikuschi, tad tomehr atkal zitōs midōs, tee ſtahwot it labi un waſaraja laukus uſſkatoht, preeks. Ari feens it labi iſdeweess un kartupeli dohdot labu zeribu.

(Arenšburgas nedelas lapa.)

Nas no dſeljszela ſtanziyahm ſanem wehſtules, teem, kā pa wezam 3 kap. par wehſtuli peefuhtichanaſ nauda jamalſā.

Dſird ka wehl ſhogad ſanahſchoht Rīhgā garainu kugu preeſchneeki un ziti, kam pee kugoschanas dala, pahrſpreesit par daschadahm waijadſibahm.

Sauſeenē ſirgu tigrū uſ preeſchu wairs netureſchoht pelnu- un to nahkoſchu deen, bet 30. un 31. Merža.

Pee Rehweles reiſē ar „Straßburg“ oħtrs juhras milis „Emblehope“ no Austr-Indijas, ar kohkwilu atmahzis un iſrahdotees, ka waijadſiba Rehweles oħstu paleelinaht. Zik Rehweles tiroſchana veenemotees, tas no tula eenem-ſchanahm redſams. Kamehr dſeljszela Rehwelei wehl nebijā, tad ne-eenahkuſchi ne 200,000 r. par gadu, kurepreim ſchi eenahſchana pažeblusees uſ 2,026,218 r., un ſhogad, lihds 1. Julijsam, jau eenahzis 1,513,199 r. Mekle preeſch Rehweles oħtas pahrlaboschanas 1½ milijonu rubl. un preeſch Baltiſchportas 150,000 r. Rehwelē buhſhot no-dala no waltsbankas un ir winai jau eerahditi 1½ milj. rublu preeſch darboschanahs.

Igaunu gubernia preezajahs zaur zaurim uſ labu gadu.

Pee Arihsburgas ir ſwehtdeen, 20. Julijsa, starp pulkſten 4 un 7 pehz puſdeenaſ, wilks, weetu weetahm zilwekeem un lohpeem uſkriſdams, breeſmigu nelaimi darijis. Pa-wiſam ir desmit zilweki eewainoti: trim wiħreem ir ſwehrs norahwiſ ahdu no preeſchgalwas, weenam 13 gadu wezam ſehnam kohdis ziſklas un elkon; diwahm ſeewahm ſaplohsjijis abus waigus, weenai weenu; weenai jaunai meitai kohdis kruhſti, oħtrai rohkā. Diweem ſirgeem ir noplehſis ahdu no preeſchgalwas. Zilweki ir laſeret; bet bihſtahs, ka ſwehrs buhſhot bijis traſs. Nakti no ſwehtdeenaſ wehl weens uſ lauka guloschs wihrs un weena, pagalmā ratōs guloscha ſeewa fakohſta; beidſoht uſkritiſ pħahwejam, kas tam purnu ar iſkapti pahzirtis, pee kam iſkapti ſaluhiſe un wihrs tik druſku eeskrähpehts tiziſ. Pirmdeen ir meschakungs ar kahdu 10 zitu zilweku dewiſchees winam galu dariħt; bet lihds pawakaram winu welti meklejuſchi, kamehr beidſoht ap ſeſcheem wainigo, ar ſazirſtu purnu ſihmeto, pee Treves muſchas fadſinuſchi un noſchahwiſchi.

Ku- (Jaun) Jorkā, Seemei- Amerikā, ir miruſchi bei-dſams 10 gadōs 94 zilweki, (34 wiħreeschi un 64 ſeeweefchi), kas 100. dſihwes gadu ſafneeguſchi. No ſchein peederejuſchi 75 (29 wiħreeschi un 46 ſeeweefchi) pee balteem un 23 (5 wiħreeschi un 18 ſeeweefchi) pee Nehgereem. Tee wiſu wezakee ir bijuschi: weens algadjuſ, Nehgers, 133 g., weena kalfone, Nehgereene, 118 gadu. No balteem ir bijuſe wiſu wezaka weens ſeeweets, 113 gadu.

No 1. Augusta nahk ſpehla jauni ſtrahpes likumi preeſch juhras karaphehka.

No Witepkas rakſta, ka, kamehr likumi par wi-pahrigu kara deenesu ſpehla nahkuſchi, tamehr eestahjotees

gildēs kohvmanu maſak. Laikam ir zitur tāpat buhs; jo gildes maſaſchana wairs neatſwabina no kara deenasta.

Tik Anglijā, tik Franzijsa nospreeſts no ſemes iſſtah-wetajeem, ka dſeljszelsch jabuhwe apakſch juhras, kas guf ſtarp Angliju un Franziju, un kuru ſauz par Kanalu jeb Kaledijs (Galais) zelu.

No Zelgawas. Kurſemes bitineeku beedriba tureja 1. Augustā ſawu ſapulzi, no kuras nahkoſchā numurā. P. Allunana k. preeſchneſcha jau ſchi numurā atradiſ weetu.

No Leel-Swehtes. Pirmdeen, 28. Julijsa, pulkſten pus 10 wakarā parahdiſahs gaſjā pawiſam ſwefchada ſiħme. Peħz gaſchuma, kas it kā ſibens atſpihdeja, bij eeraugama gaſjā gaſchha ſtriħpa, lihdsiga pagaram pahtagas kahtam, kura ſtahweja ar ſawu reſno galu pret reetrumu (wakara puſi) un ar teewgali pret auſtrumu (riħta puſi). Schi ſwefchada ſiħme bij iħpaſchi tamdeħl eeweħ-rojama, ka wina kawejahs pee 3 minuſhu ilguma un peħz palehni vaſudahs.

Chr. S.—ldts.

No Skrundas puſes waram tik behdigas finas laiſt. Leels karſtums un faſſais wehſch muhſu laukus un dahrſus ir gaufu nophiſtijis. Pee mums piſnigs leetut tik Maija mehnexi lija un tad peħz piſnahm tſchetrahm nedehahm pahris miglainas deenās gan uſnahja, bet maſ ko atſpirdiſnaja; miſlums zeetās mahla ſemēs tik ko pa zollu bija eewilzees, ta kā daudſi pee mums wehl ne 31. Julijsa (? red.) ſawas papuwos nau eesahkuſchi art. Ŝeens ir jau ſawahlts; daſcheem ir druſzin wairak nekā pehrn — ziteem, kam purwainas un meſcha-pławas, kā ſaka, wehl maſak eſoht nekā pehrnā gadā (?). Ahboliſch ir, zaur zaurim nemoht, tik widus mehrā audſis. Rudji muhſu apgabalā ir noptauti un tohp jau kulti; tee ir, kā weetahm. Meſcha ſemēs un ſlahpeend ſauſham reti, un weetahm wairak nau, kā ſmilgas un lahtſchi (laħzausas); iħſti labi ruđi, kā ziteem gadeem, reti atrohnam; ziti ſaka, kā ku-loht wairak lezotees nekā pehrn — ziti atkal ſaka kā nē, tik pat jau eſoht. Puħri (kweeſchi) tik reteem puſlihds labi, wairak wahji, un weetahm pawiſam iſpuwifchi. Ar waſaraju ſtahw pee mums fohti behdig; daſcheem, jaſaka pulkeem, no wiſadeem ſehjumeem ne ſehklas nebuhs. Si-nas laidejam dauds, dauds ſemkohpju ir ſeezinajuſchi, ka wineem, wiſzauri nemoht un taisnibu ſakoh, rets pudurinfch tik eſoht ſalſch redſams; wiſi lauki ſtahwot kā no-ſwiluſchi un nowahrifi.

Dahrſu augli, kas agrā pawaſari rudens preeſch ſohlija, tagad ſtahw preeſch kohveja azihm mirona uſwakkā. Paweeglaſ ſemēs ne tik ween kā novihtuſchi, bet pagalam jau nokaltuſchi, ka ir pat jau kahpoſteem un kahleem wiſas lapas tħab un grab. Wiſu to apluhkojoh tħix ġie negri-hoħt noſkumuſham jaħalek, wiſwairak rentneeku, kam dahrqas rentes ir jaħrafha un dauds deeneſtneeku jaħtur un kam tadeħħi buhs deesgan koo ſaſtees. Un muhſu apgabala deeneſtneeku ir loħti neiħeħliġi; tee miħl le elas loħneſ, trekni eħſt un gaſcham weegli un raħmi strahda! Ja tas ta arweenu wehl uſ preeſch ſeſħħa ees, tad ja-iſſauz: „Muhſu laiki ir poħsta un behdig laiki!“

Roppert.

Saimneezibas nodata.

Zilwetu iskahrnijumi, kà bagatibas awts
preeksh semkohpjeem.

Par mergeli runajoht mehs teizahm, ka tas ir bijis pa-
sihstams wezakahm kulturas tautahm, ka Rohmeechhem,
kas dsihwoja jau wairak gadusimtenus preeksch Kristus ds.;
tas pats ir ar jašaka ne masakà mehrà par zilweku iſkahr-
nijumeem. Florentina, Pliniusa un zitu Rohmeechhu mah-
zitu rakſos mehs atrohdam it noveetnus wahrdus, kas
peerahda,zik fwarigi ir zilweku iſkahrnijumi preeksch ſem-
kohpju — preeksch tautas — bagatibas, zik nepeezeefhami
ir tohs ruhyigi sawahkt, preeksch lauku mehfloschanas lee-
taht un newis ta, ka wehl ſchinis laikos Deewam ſchehl
daudſi no ſemkohpjeem dara, ar reebschanu uſ teem ſlatitees.

Katram semkohpmi ir finams, ka, kad lauki ir nojukti, kad bes uiknahm jahlehm wairs nekas neaug, pehz kreetnas lohpu suhdu usgahschanas wilno uj teem atkal tafs paschias kuplas druwas, ar kurahm aplaimoja semkohpi wehl neijsuhkta seme. Kas tad gan ir suhdi jeb iskahrnijumi? Tee ir tapati no dsihwneeka peenemita variba, tik no wina organisma zitada weida pahrwehrsta, kas ar lahdu dalu no tafs preelsch fewis patur.

Pee tagadeja Baltijas laukšainneezibas ūtahwoekla lohpi
barojahs pa leelakai datai ar salmeem, mas ar seenu, un
graudu tee dabuhn mas, jeb pamisam nē; salmi zaur za-
rim nemohht, satur ūmits datas pelnu: 4% (jeb datas) fos-
fora un 15% kali un natrona, un seens ūmits datas pelnu:
9% fosfora un 20% kali un natrona. Bet pamisam zi-
tadi tas ir ar žilweku baribu, kas fastahw pa leelakai datai
īs graudeem, no kureem pirmo weetu eenem: rudsī, kwee-
ſchi un meeschi, tad no galas, kas ar preekſch žilweka peh-
zigakas darboſchanahs un attihſtischanahs ir nepeeze-
ſchama; kweeschu graudu pelni ūmits datas satur: 32%
kali un natrona, un 49% fosfora; rudsu 36% kali un
natrona un 48% fosfora; meeschu 20% kali un natrona
un 36% fosfora — un pehdigi ūmits datas galas pelnu
satur 37% kali un 39% fosfora; bes tam ar žilweku bari-
bas leetekli satur dauds ūtahpelka, it ihpaschi leels mai-
rumis winā atrohdahs galas fastahwā.

Tà tad salihdsinoht scho abeju dñihwneeku baribu mehs atrohdam, ka zilwels usturahs no laufaimneeziwas produktiem (augleem), kas fatura dauds leelakà mehrà stahdeem nepeezeesfhamakahs buhtes, kà foßforu, flahpekli un kali, tadeht ar katram ir faprohtams,zik swarigi ir zilweku is-fahrniijumi laufaimneeziwas mehsfloschanas laukà. Japanescheem un Rineescheem, dñidoht zik neezigi Eiropà daudsi no semkohpjeem skatahs us zilweku isfahrniijumeem, buhs tas pawisam nesaprohtams, jeb teem buhs jadohmà, ka muhsu semkohyji wehl nau tik tahlu attihstijuschees, ka tee eejpehru to atñiht, kas pee wineem ir tas swarigais laufaimneeziwas lihdsellis un ko ari neweens mahzits nespehj leegt. Japanè un Rihna ne tikween katrà mahjà bet ari pa zelmalahm ir eetaisitas no=eetamas weetas (sawdabas), kur zilweku isfahrniijumi teek ruhpigi krahti un apstrahdati.

Zilweks 24 stundās zaur zaurim atdala 1200 gramu*)
sēkļidru iekahrnījumu, kas buhs gada laikā 876 mahrz.,
furas fatura $46\frac{1}{2}$ mahrz. zeetu dalu; pehdigahs dedsina-

tas dohd $11\frac{1}{100}$ mahrz. velnu, kas saturā: $1\frac{5}{100}$ mahrz.
kali un $1\frac{5}{100}$ mahrz. fosfora skahbos.

Zeetu iškahrnijumu žilweks 24 stundās vībejā wairumā atdala 133 gramu, kas buhs gada laikā $97\frac{5}{6}$ mahrz. fri-
schu iškahrnijumu ar $22\frac{23}{60}$ mahrz. faufu dalu, kas satur
lihds $1\frac{74}{600}$ mahrz. ūlāhpelka; faufahs dalas dedzinatas
dohd $3\frac{25}{600}$ mahrz. vēlnu kas satur lihds $1\frac{7}{600}$ mahrz.
fossora-ſkahbes un lihds $\frac{681}{1000}$ mahrz. kāli.

Zilwelku iſkahniſumu wairumu deenash, ka ari gada-
laikà apſtatiſchi mehs redsam, zif daudſ ſoſſora, ſlah-
pekla un kali, ſcho preekſch ſtahdeem ſwarigako elementu,
mehs waram eemantoht zilwelku iſkahniſumus ruhpigi
krahjot un apſtrahdajot, kadehl numas ar gaufchi johzigi,
pat neſaprohtami iſleekahs, ka daudſ ſemkohpji iſdohd lee-
las naudas sumas par mahkſlas (iſkunſtigeem) mehsleem,
tohs no tahleenes pahrwesdami, lamehr tabdi paſchi, jeb
wehl labaki, minu fehtà atrohdahs! ſeinkohpim nebuhs
nekahdus leeteklus, nekahdus netihrumus atſiumt jeb teem
laut bohjä eet, kas preekſch wina laukeem derigi.

Anglijā, un kahdās weetās ari Vahzijā, Frānzijsā un
zītūr, kur semkohpība ir deesgan augstu stāhwofli fāsneegusī,
zīlweku iſkahrnijumi teik ruhpīgi sawahkti un dasħadi ap-
strahdati, bet ta' ka mums Baltijas semkohpījeem zīlweku iſ-
kahrnijumu leetasħana maš jeb pawisam nau pasihstama,
tad meħs ar fħeġ ppewedjim to prastako un weegħlako fa-
wahħxhanas un fagataw oħchanas wihji.

Vispirms jašaka, kā lai zeeschi tikt uſ to luhtots, ka strahdneeki ſawas waijadſibas iſpilditu til ſinamās, ihypaſchi uſ tam eetaiſitās weetās. Dahdā no-eetamā weetā jeb ſawdabā waijaga eetaiſiht zeeſchu kaſti uſ rateem, kura wiſmasāk latru nedelu tohp iſtihrita. Bedrei, kuri kastes ſaturu eegahſch, waijaga buht zeetā, maſ ſchkidrumu zaur- laiſdamā ſeme. Schē tad iſkahrijuſumi tohp ſajaukti ar leelaku jeb maſalu wairumu ſemes, wiſlabaki ar purwa, dahrſa jeb ziteem truhdeem. Zaur ſemes peejaulkſchanu teek ſaiſtihts iſgaifedams amonjaks un zitas gahſes, kas zitadi buhtu gahjuſchas bohjā, zaur lo mehfli dauds no ſawa labuma ſaudē. Iſkahrijuſumi, freeſni ar ſemi ſajaukti, ſaudē dauds no ſawas ſmakas un tohs ir ar eespehjams weegli va lauku iſdalift.

Zif leels wairums tā sagatawotu mehslu us puhra-
weetas waijadsigs, newar skaidri nosaziht, jo winsch atlez-
dauds no peejauktas semes wairuma. Zilweka iskahrni-
jumus war preeskich katras labibas un ziteem stahdeem
katrā laikā leetaht, — wini ir vilnigi sakrituschees, tā ka-
teem newaijaga sakrischanahs dehk nekahdas eepreeskhas
apstrahdaschanas; winu darboschanahs ir manama vilnā
spehla jau pee virmas sehjas. Kweeschu, rudsu un zitu-
drumu vilnodams weids leezina, zif spehziga ir ar zilweka
iskahrnjumeem mehslota seme. Ari daudz semlobypju lee-
zina, ka plawas, kas nefuhdotas til weenreis plautas, pebz
mehsloschanas ar zilweka iskahrnjumeem dohd 3 it brangas
plauwjas. Mehfli, weenlihdsigi pa lauku isdaliti, ir tuhlin
zif eespehjams sekli ja-eeear; ijsmehtaschanai waijaga notiit
neislai preeskich sehchanas.

Kreewijā, Pehterburgas un Nowgorodas aptuuvumā, zīswēku iſkahrnijumus leetā ſkaidrā weidā, ko Kreewi fauz par золото (soloto). Ar soloto na leelakai dalai mehſlo ſeemā laukus, kas rudenī uſarti; tomeht kahdās weetās, lai gan reti, soloto teek leetahts tā wirſmehſli, apſeijoht

^{*)} 1 gramas = 0,0442 soletuškam jeb drusku vahri par desmitu daļu tukstes.

ar to pavašari ausu laukus no ſehſchanas lihds dihgscha-
nas laikam. Nowgorodas koloniſti ar ſoloto mehſlo pa-
puvi, kad ta jau ir uſarta un noezeſta. Uſ weenās deſe-
tinas jeb 3 puhraveetahm uſwed ſolota no 16—25 ka-
ſtehm; kaste ſatur lihds 36 kubik pehdas; ſolots ſkaitahs
kā ſwarigi mehſli ne til ween preeſch rūdſeem, meescheem
un ausahm, bet ari preeſch baribas ſahlehm un kartupe-
leem; pehdigos tomehr newar ſtahdiht katra gadu til ween
ar ſoloto mehſlotā laukā; preeſch winu weiksmigas aug-
ſchanas tad un kad ir nepeezeefchami lohpū ſuhdi. Tur-
preti ausas, kā tas ir redſams pee Nowgorodas koloni-
ſteem, aug katra gadu bes kahdas pahrmiſchanahs it
brangi uſ til ar ſoloto mehſlooteem laukeem. No weenās
deſetinas, kas mehſlotā ar minetu wairumu ſolota, dabuhn
lihds 99 puhri ausu-graudu, un lihds 200 pudu ſalmu.
Pee ſoloto iſleſchanas waijaga eewehrot, ka tas tilku ſiſ
eephehjams weenlihdsfigi iſdalihits; bes tam ar ſoloto ne-
waijaga atſtaht ilgak ſem atklahta gaiſa kastēs, zaur ko tas
ſaudē daudi ſehra (ſehweles) ſlahbes un ſlahpelka buhtes.

Daudſreis ir jadſird, ka zilveku iſkahrnijumi pedohdot
augeem ſliktu garſchu, bet tas nau teefaa, jo iſmehginajumi,
kā ari pati ſtahdu uſtureſchanas wiſe leezina, ka augi ſew
neko nepeeſawina no iſkahrnijumu ſmakas.

Zilveku iſkahrnijumus iſhjumā apſkatijuſchi un pahrlee-
zinajuſchees, ka tee ſemkohpju eenahſchanas daudſ pa-
leelina, kā ar eetaupa tam daſchu labu rubuli, kas winam
buhtu jaſdohd zilveku iſkahrnijumu weetā, leetajoht ſku-
ſtigus mehſlus, kas uereti vat no tahleenes japhr wed,
peewediſum ar wehl kahda Wahzu mahzita, Sprengela,
wahrdus. kurſch ſaka: „Zilveku iſkahrnijumu ruhpiga ſa-
wahſchanā, ſagatawoſchanā un leetaschana peerahda uſ
kahda attihſtſchanas ſtahwokla atrohdahs ſemkohpiba pee
kahdas tautas.“ Lai tad eetu ſha flawena wihra wahrdi
ari muhſu Baltijas ſemkohpjeem it tuwu pee ſirds.

Geetinfonu Jahnis.

Par neappludinajamu plawu laboſchanu.

Plawas, kas nedſ mahkſligi nedſ ari zaur upju un eſeru
pahrpluhſchanu war tapt appludinatas un tomehr katra
wasara teek plautas,— paleek aijween ſliktakas, ja winahm
neſteidsahs ar mehſloſchanu paſihgā.

Leelaka data no mehſleem, kuri preeſch tihrumeeem
derigi, ari preeſch plawu mehſloſchanas nau atmetami;
bet daudſ reis gadahs, ka mehſli, kas preeſch plawu labo-
ſchanas teek iſleetati, til daudſ labuma ne-eeneſs, kā kad
tohs zitās faiſeezibas waijadsibās iſtehretu; tapehž tāh-
dās faiſeezibās, kuri ſau ſeemah ſehadi ſtahdi mehſli derigi:
wifadi kompoſti, ihpachhi ar ſemi kreetni ſajaukti, purwa
melna ſeme un duhnas, mergels, ari maſ augu atleeku ſa-
tureddama aramas ſemes apakſchahrti, ſchidra mehſlo-
ſchanā; leelaka data iſlaifamu mehſlu kā: kwehpi, pelni,
gipſis u. t. pr.

Wifadi ſemi ſajaukti mehſloſchanas lihdselli zaur to
preeſch plawahm ir labi, ka wina iſnihzina ſuhnu un da-

ſhas nederigas ſahles, bet labahm ſahlehm dohd labu ba-
ribu; tapehž par lohti derigu atraſts, plawas ar irdenu
ſemi nobehrt, lai tanī ari maſ ſapunuſchu augu atleeku
atraſtohſ. Prohtams, ka wehlak waijadsigſ ar labakeem
mehſleem mehſloht, jo zitadi plawas raſchojumus atkal
ſahltu maſinaht.

Preeſch plawahm ari labi wifii lehti iſkuſdam, un ta-
pehž no augeem drihjumā peenemami, mehſli, kā ſutane,
pelni, gipſis u. t. pr., kuri netik ween no ſawa fatura jau
augeem gatawu baribu dohd, bet ari paſhi darbojahs plaw-
mas atraſdamahs nederigas baribas dalas par derigahm
pahrwehrſt. Kaut kahdus mehſlus leetajoht waijag weh-
ribu greest uſ winu ihpachhi; pelni, kā ſo torſa (ſiemes-
malkas) ſadedſinaſchanas eeguhti, ir derigi til preeſch
mihkſtnejahm plawahm, kuri ſtahwokla atrohdahs daſchadas ſlah-
bes, gipſis atkal neder preeſch ſlapjahm, jeb ari preeſch
tahdahm plawahm, kuri ſo dabas gipſis jau atrohdahs.

Kad kaut kuru no mineteem mehſleem ar kompoſtu ſa-
jauz un ar ſutraini apleij, — tad eeguj lohti derigus meh-
ſlus preeſch plawu mehſloſchanas.

Ka laidaru mehſli ari derigi preeſch plawu mehſlo-
ſchanas, par to nau ko ſchaubitess. Bet laidaru mehſli
maſ lihds ſaufahm plawahm un it ihpachhi ſausiſ ſawa-
fards; ſalmaini mehſli labaki, kad wiſos pakaiſchu ſalmi
ſatruhdejuſchi; tapehž ja jauni laidara mehſli tuhlin, maſ
laika jeb zita kahda eemeſla labad, newar tilk leetati, tad
ir labaki tohs ar ſemi pahrbahtſt; uſ plawahm paliku-
ſchi nefatruhdejuſchi ſalmi ir janokasa.

Gari mehſli wiſlabaki ir rudenī jeb ſeemā pahr plawahm
iſmehtaht; bet ſmakli irdeni pavaſari, preeſch
ſahles augſchanas. Ar ſchidreem mehſleem, kad eepheh-
jams, war plawas apleet, tilai wifai auſtā un karſtā
laikā ween nē.

Zik beeſhi un kahdā wairumā mehſli preeſch plawu
mehſloſchanas janem, ir gruhti noteilt; tur jaſkatahſ uſ
plawas raſchojumu, ka lai tas nemafinatohſ. Pirmu reiſi
veemebra deht uſ trim puhraveetahm war west lihds 1000
pohdu laidara mehſli, bet naħlamu gadu raſchojumus re-
dsoht war mineto ſkaitli paſeelinah ſajnehm gruhti
waijadsig ſalgmi dabuht, tapehž labas ſahles weetā ſahk
augt kuhla un zitās preeſch lohpū baribas maſ derigas
ſahles. Tāhdōs gadijumos neatleek nekas zits ko dariht,
ka plawas mirſahrtu nonemt un pehz tam ar baribas
ſahlehm apſeht.

Slikas plawas, pee kuraſm appludinachana nau
eephehjama, bet kas gan uſarſchanai pee-eetamas, war bes
tahdahm leelahm leekahm iſdohſchanahm zaur uſarſchanu
laboht. Uſarſchanai waijaga rudenī notikt, jo tad weleña
lihds pavaſarim labi ſapuhjt un pavaſari tihrumu waijaga

apſeht ar ausahm waj lineem, kuri jaunu ſemi mihl; ohtrā gadaa veenahkahs mehſloht un tad ar kartupeleem noſtahdiht, bet trefchā — apſeht ar ſahlehm un atſtaht pławās.

Krenklu S.

Par bisdu išmitina ſchanu uu aiffargafchanu,
lai nerohnahs pelejumi kohkös.

(Preefschneis no. P. Alunana k. Kurjemes bitineku veedribas fapulzē
1. Augustā 1875.)

Jau 1872. g. ir sarakstijis Wahzu walodā G. Rosenbergera f., Greesē, kahdus peed sihwojumus par šo leetu. Lai gan šis raksts wiseem bitineekeem derigs, tad to mehr tai dalai no wineem, kas Wahzu walodu neproht, winsch bijis nebijis. Kadehk es usaizinašchanai labprahrt klausijis, šis leeta buht par widutaju.

Rosenbergera k. stahsta, ka tam truhkstoht ihpaschas
bischa ehkas un ari zitas derigas ruhmes, kur bites par
seemu ismitinah; winam bijuschas jaatstahj tahs turpat,
kur winas stahwejuschas par wasaru; tik aisslahhjis skreijas
zaurumu ar galduun un apsedjis kohku ar salmeem. Wina
kohkeem, ka von Berlepsch mahzijis, dubultas feenas, un
stingri turedamees pee wina mahzibahm, apgahdajis tas
fawas bites us seemu, eelikdams stipreem kohkeem 16, wah-
jakeem 14 pušrahmischu un atslahdams bagatigi medu ap-
wahkotas kaninas.

Kad jau Wahzjemes bitineekem bijis ko suhdsetees par
geuhtahm seemahm no 1869. u 1870. un no 1870. u
1871. g., kur wineem qahjis dauds saimes pohstā, — tad
žik wairak pee mums seemelneekeem. Pee kohku tihrischa-
nas pawasara atradees dauds miruschu bischu, un,
ihpaschi 1871. g., bijuschi stipri eeveesujschees pelejumi.
kureem gan waina pee bischu nonihkschanas; jo tee winu
nilnakais eenaidneeks un pohstatais taī laikā, kurā bites ne-
war no kohkeem ahrā. Ka pee pelejumeem meklejama
waina, pahrleeginajees Rosenbergera L. muhsu wezus
strohpus un Berlepscha kohkus vahrluhkodams; pirmōs
pahrzeetuschas bites fuhru geuhtu seemu it labi, lai gan
waijadsejees dauds ustura; ohtros, Berlepscha kohkds,
rahdijsfes wehdera fehrga; pirmōs truhzis pelejumu, bi-
juschas bites mas miruschas un weselas, ohtros pelejumi
un dauds miruschu.

No fsha nu esohf redsams, ka nedrihfstoht buht pele-jumu, ja gribohf ismitinaht bites labi un tapehz zelotees waizaschana, ka tas nahzees, ka pee Berlepscha kohleem tik lehti eeeweefuschees pelejumi, famehr tee pagalam truhfuschi pee muhsu wezeem strohpeem, no kureem weens pat vahri par 30 gadu deenejis. Atbilde rahdotees tuwu. Pee strohpeem atrohdotees skreijas zaurums jeb zaurumi ap zhuhnu widu, bes tam wehl deesgan schkirbu, kuras at-stahtas no bitehm neaispiketas. Ta tad zaurums nelad ne-warohf aissbahstes zaur miruschahm bitehm un gruscheem un dohdoht weenumehr weegli zelu gaisa mainischananai, lai jauns, skaidrs, warohf peenahft un wezs, slahpeklaans, iiseet. Ka nu stahwoht tas pee Berlepscha kohleem? Pee teem tik weens zaurums un tas pats pee dibina; kohki pa-schi ar wehl seemai notal aisspikejami. Tik ilgi, famehr dibina plauktinsch neesoht apbiris ar miruscheem un gruscheem, tik ilgi nu gan neutrufstoht skaidram gaisam zela, kaut gan gruhtaki nahfschotees paklighf isdwaenschotam, ta-dehf fasilditam un weeglakam gaisam, pa apakshejo zau-

rumu. Bet par garu seemu žalafotees už dibina plauktina fahrtā mirušču un grušču, kas ar laiku išpildoht pavisam tukščumu starv vkaustini un dibinu, un kad nu, kur wiſas ſeenaſ weenlihdfigi ſiltas, ari pirmā zelſā (gangi) starp preekščas ſeenu un plauktiniu biſchu papilnam, tad ir ſchē mirušči un grušči frihtoht un birſtoht un ſakraujotees, ſkreijas zaurumu ſchaurinadami un aibahjdam. Bet zaur ſchō apturoht, waj ar pavisam noslehdſoht pee-eefchanu ſkaidram gaiſam un paleekoht kohlkā, ſamaitajees, iſdwaſchohts gaiſs. Lai nu gan bites ſeemas duſā praſoht maſ vež ſkaidra gaiſa, tad tomehr ſchis teikums tik buhſchoht weeta, kur ihvaſcha biſchu chlkā, jeb kur bites eerohkoht par ſeemu ſemē, ar wahrdū, kur bitehm dſilſch meers; bet už waſaras weetaſ atſtahtas bites jau nebaudiſchoht tahda meera; winas newareſchoht iſſargah ne no ſaules gaiſčas, ne no wehja plohſiſchanahs, ne no iſtrauzefchanas zaur lohpeem. Schē jau nebuhschoht iſſlehgta eegribefchanahs vež ſkaidra gaiſa un rahnidſchotees, kad vež ilgaſ, ſtipras ſalaſ atmetahs mihlſts laiks, ihvaſchi už pavasaru, kur atſpirgſtahs dſihwes ſvehki. Kur nu lai bites nahtoht pee ſkaidra gaiſa, kad ſkreijas zaurumis aibahſeeſ? Miruſchus un gruſchus iſwillt no kohkeem, kas ahrā valikuſchi, neiſdohſchotees; jo ja gribetu tilt pee ſkreijas zauruma, tad waijadſetu papreeliſh nonemt dehluſ, ſluijas, ſalmus, kas ſafniguſchi un ſafaluſchi, un kurſch darbē tadehlt newaretu notilt bes biſchu iſtrauzefchanas. Kad nu bites duhſoht un nemeerigi ap ſkreijas zaurumu kufuoht, luhkodamas ſkaidru gaiſu kohlkā eepumpeht, kā to pat pee 3—4 grahdes augſtuma 1871. redſejis, tad tomehr ſkaidra gaiſa truhkumam winas maſ aiflihdſeſchoht, bet, zaur leelaku no-puhleſchanohs un nemeeru, iſperinaſchoht wehdera ſehrgu un zaur ſipraku iſdwaſchofchanu padariſchoht ſliktu gaiſu kohlkā wehl ſliktaſ! Kā ſkahbeſlis ſkaidrā gaiſā deroht kufameem pee labklahſchanahs, tā ſamaitahts, ſlahpeklains gais ar drehgnumu ſagatawinoht pelejumus. Tā tad eſoht ſkreijas zauruma weeta pee Berleyſcha kohkeem wainiga, ka ſchōs kohlkōs beechi eemetotees pelejumi, ko ari apleeziñoht Gravenhorſts, biſchu awiſchu 27. gada gahjumā Nr. 7 už ſapaš 83, iſteildams, ka, ja ari kahdā no dauds kohkeem, kureem ſkreijas zaurumis pee dibina plauktina, iſmitinajotees bites labi zaur ſeemu, tad tomehr leelakā daſā no wineem, eemetotees drehgnums un pelejumi un windōs dauds wairak miruſchu, nekā kohlkōs, kureem ſkreijas zaurumis eetaiſhts wairak už augſchu.

Nu pahrdohmajis, kà saweem kohkeem apgahdaht par seemu wairak skaidra gaisa, bes kà kohki paschi buhtu pahrtaißami, winsch, Rosenbergera l., isnehmis, us seemu nolikdams, teem kihlus apaksch dibina plauktina un no-laidis plauktinu semaki, zaur fo valigis tußchums starp dibina plauktinu un rahmischeem masumu leelaks un dibina plauktinisch pats nahjis flihpri us durwim; schirba, kas zaur to zehlußees apaksch starpas dehla, islizis weegli ar suhnehm. Zai nu gan tußchums apaksch rahmischeem tizis tik maß paleelinahts, tad tomehr bijis dohmajamß, ka mi-ruschi un gruschi pa flihypu dehliti wairak noslihdeschoht us durwim un ka drehgnums eewilßchotees, ar peluwahm ispildità, medus ruhmà. Isluhkodams, weenà kohkà agreeis tik prasii dibina plauktinu, zaur fo gan tußchums leelaks nahjis, bet flihpums sudis. Zitadi wiſu darijis, pee nolikchanas us seemu, pehz Berlepscha preeskhratsta.

Nu gan seemu us 1872. g. bijužē weena no reti labahm, kurā pee mās jālnas, ar laikam mās ledus warejis rāstes kohkōs; bet drehgnums jau tadehī nebijis iſſlehgts un pelejumi jau warejuſchi eeveestees. Šīna faime uſturejuſees wiſu zauru seemu glužki meerigi, pat pee 14 grahdehm jālnas nelikusees no ſewiš neko dſirdeht. 25. Februari, pee 6¹/₂ grahdes ūltuma paehnā, iſſpirktiojuſchahs virmreis diwu kohku bites; kahdas deenās wehlāk zitas. Pee kohku tihriſhanas atradis: bites, kas it papreelsh ſpindelēshas, bijuſhas wahja atwaſa no pagahjuſha gada, kuru nemas nedohmajis iſmitinah, par to, ka nebijuſchu zitu biſchu, ko peelaist; ſchim kohlam bijis dewiſ kahdas 22 mahrzinās medus 14 rahmiſchōs. Salmi, medus ruhmē, bijuſchi it mitri, dibinā gandrihs ūlapji; dibina plauktiņsh apakſh kaninahm (perekta) turpretim tik mās ween drehgns un no pelejumeem ne ſmakas; bites weselas un ne ſimtu miruſchu. Schi faime iſmitinajusees par wiſahm labaki; zitōs kohkōs, kuroš dauds wairāk ſaimes, un kuri bijuſchi avgahdati us seemu ar pahri par 30 mahrzinahm medus 16 rahmiſchōs, bites ar gan labi pahrzeetuſhas seemu, bet tomehr windōs atradees wairāk drehgnuma us dibina plauktina, nekā pirmā kohkā un pee diweem ar ſihme no pelejumeem; ari miruſchu bijis wairāk. Schē eewehrojis, ka tur, kur ſchirkā eebahnis ūhnēs zeetaki, atradees drehgnuma wairāk un pat pelejumi. Kohkā, kurā tik vratti apwehris plauktinā, bijis ūchis it mikls un atraduſchees ar pelejumi. Kā teikts, wiſi kohki pahrzeetuſchi seemu labi, un peezōs, (bes pirmminetas ſaimes) bijis pawiſam tik 1528 miruſchu biſchu. Wehlāk, ka kohkus iſnehmis, atradis ūchuhnas tik glihtas un ūkaidras, kā waſarā, un eekſhā tik dauds medus, kā buhtu warejis labu daļu iſnemt, ja nebuhtu truhzis tukschu rahmiſchu; tehwineem (mahtehm) truhzis tukschu kaninu pautu deht.

No augſchaja tad buhtu redſams, ka, lai iſſargatohs no pelejumeem, derihgs, Berlevſcha kohkeem, ar dubultahm ſeenahm un bes ihpaſhas ſchirkas preeſch gaiſa, pee iſ- mitinaſhanas iſneſt kihlus apakſch dibina plauktina, plauk- tinu zik eespehj nolaift ſemi, ſchirkbu, kaſ ſaur to zelahs apakſch ſtarpas dehla, iſlift it weegli ar fuhnehm, un tuſ- ſhu medus weetu pildiht ar falneem; bet zitadi wiſu iſ- dariht vebz Berlevſcha preeſchraſta.

Pee jaunu kohku apgahdaschanas buhtu derigs, taisiht preeskchseenu plahnaku, nelà zitas, no $1\frac{1}{2}$ —2 zollu beesem dehleem, jo, ja schi seena aukstaka (saltaka) nekà zitas, tad bites, pehz filtuma eedamas, neuštreshotees pirmà zelà; tad ar neware schoht aibirt ar gruscheem un miruscheem skreijas zaurums un ar neradischootees pelejumu, jeb, ja daudj, tik mas. Schò apstiprinajis ari barons Behr no Strikes, kas pelejumus atradis kohkös ween ar dubultahm seenahm; turpretim kohkös, ar $1-1\frac{1}{2}$ zolla beesahm dehla seenahm, kas bischu ehkà tuwu weens pee ohtra stah-wejuschì, un kuru starpas ar jaufeem spaleem bijuschas pee-behrtas, pelejumus nekad. Schè jau teesham nebuhschoht usturejuschahs bites pirmà, aukstà (saltà) zelà, kadehk ar tchm newarejis nekad truhkt skaidra gaissa zaur weenmehr walnu skreijas zaurumu. Us Rosenbergera f. lubgschani ix meschakungs Gühler, Steinhöfle pee Firschenwaldes Brandenburga (Pruhschöss), devis farwus peedishwoojumus, pelejumu deht. Winjsch atradis par to labako, lai issar-gatu kohku no drehanuma un pelejumeem, eeurbt preeskch-

seenā, wirs ūkreijas zauruma, kahdi 2 zolli no jumta, pus-zolla leelu zaurumu un to aisdrahſchoht pret pelehm; bet ſchō zaurumu par to laiku, kurā bites neskrej, atſtaht walam. Pa minu iſeetvoht dwāſchohts gais un nahkoht ſkaidrs eekſchā. Gühlers wehl uſteizohrt, lai bites noguldohrt uſ ſeemu filti.

Wispahriga data

Streetus Dehls

Establis is Latweeschi dühres, ue Lappas Mahrtinaa.
(Beiaums.)

"Mihlais kaimin," Leijas Dhsols atbildeja, "kā man leekahs, tad juhs sawa nelaika tehwa drauga meitu par dauds aissstahwat. Ja, winas tehws bija gan gohdigs un ustizams zilwēks, karsch ne adatinu nesaga. Bet ja juhs dohmajat, ka tadeht wina meita ari ir ustizama, tad juhs warat lohti malditees; jo ir daudsreis peedfishwots, ka gohdigu mezaku behrni ir ari negohdigi."

„Es pañihstu Preedites jaunkundži labaki nekā juhs un
juu, ka winai ir tik tihra un ustizama dwehsele, kā reti
kahdam žilwēlam; tadehk es galwošu par winu, ka ta
tohp no zeetuma iſlaſta.“

"Bet neaismirstat, kaimin, ka manas meitas pulkstens ir winas komodē atrafs tizis; tadeht, ja juhs gribat winai par adwokatu mestees, tad jums wajadsehs peerahdiht, lurijsch to tur eelizis. Bet es bihstos, ka jums tas neisdohsees, tadeht ka neweens zits newareja to nosagt, un ja to kahds zits buhtu darijis, tad winsch buhtu to ari zitur paſlehpis."

„Bet tomehr es ay nemohs ar wisu eespehju puhleeter, lai wainigais taptu atrasts un kā pelnijis zeetumā eeslohdīhts, un winas newainiba nahktu qaijsmā!“ Pee scheem wahrdeem Pehters ußkatija Mariju, kura nolaida azis, un steidsahs bes atwadischanahs pa durwim ahrā, kaiminu ar wina meitu weenus atslahdams.

Wināch steidsahs tuhsia uj pilsehtinu pee polizejas no-
eet un suhdsā. Iai winam atwehlē Līseti zeetumā apmekleht.
Das tika winam atwehlehts.

Winsch atrada Liseti bahlu un išmisuschu zeetumā feh-schot. „Mihlā Lijete,” winsch to uſrunaja, „es ſini, ka juhs eſat newainiga, un tapehz es galwoſchu par jums, lai juhs iſlaich no zeetuma, kamehr man iſdohſees ta launā zilweka pehdas uſeet, kas juhs newainigo engeli gribejis tibſham behdās un launā eegruhſt. Luhdsu, eſat meeriga, es eefchu tuhlin pēe zeetuma preekſchneeka un iſgahdaschu, ka juhs ſchodeen pat iſlaich.“

"Tas ir man par leelu cepreezina schanu, ka juhs neturat mani par wainigu," wina atbildēja pēc Pehtera kruhts glaušdamees. "Tahs bija manas leelakahs behdas, eedohmajotees, ka juhs ari tizeſeet, ka es eſmu noſeeguſehs. Bet nu es waru waj weſelu gadu zeetumā fehdeht, kad ſunu, ka weens ir, kas manu newainibu atſihst. Pateizohs jums par apſohliſchanu, mani iſ ſeetuma iſgahdaht; bet es newaru to peenemt, tadehſt ka juhs nahktu zaur to fauſchu mutē un tas masinatu juhſu flauwū; bet man tas neko nelihdſetu, jo latris turetu mani tomeht par sagli. Tadehſt laujat man tik ilgi ſeetuma palikt, kamehr mana newainiba nahks qaiſmā."

Behters atsina winas dohmas par pareisahm un ap-
johlijahs pirms nerimt, tamehr wainiqais tapšoht at-

raſſs; jo winaſ ſtaidraſs azis leezinaja tam no jauna, fa
wina nau neko noſequiſchſ.

"Waj juhs bijat wakar preeksch tam fur iisgahjuſchi, kud
juhs pee Dhsolina jaunkundses gahjat?" winſch prafija.
lai waretu finahit, fa ijsmekleschana eesahfkama.

„Es biju pahri stundas prohjam pee kahdas draudsenes; bet mahte bija pa to laiku mahjä.“

„Waj warbuht mahte nebija pa to starpu kur išgahjuše un durmis wałā pametuſe?“

„To es nežinu.“

„Labi, labi, gan es raudfischu to ißmeleht.“

Winsch atwadijahs no tahs ſirſnigi un ſteidjahs tuhlin
pee Preedites atraiknes no-eet, kura bija dehl meitas ſauna
lohti iſmijufe.

„Waj juhs bijat pa tam arweenu istabā, kad Lišete bija
pee ſawās draudſenes iſqahjuſe?“ wiſjch praſija.

"Arveenu — tikai fahdas desmit minutes iigahju ait mahjas dahrūnā."

„Wai juhſu durmis bija pa tam aifflehtas?“

"Ja, bet atslehgu es atstahju tihšham durwís, tadeht fa dohmaju, fa pa tik masu brihtinu neweens ſweschs ne warehs eenahkt, un ja kahds eenahktu, tad tas newaretu neko iſſagt, tadeht fa eepreti oħtrà eelas puſe wairak jil weku strahdaja pee buhwes=darba."

„Tā, tā, nu šķi lecta išskaidrojahs. Kahds launs
zilweķs buhs pa tam, kamehr juhs bijat dahrīnā, ūlepeni
eenahžis un Dhsolina jaunkundses pulkstenu juhsu Līsetes
komodē eelījis, gribedams to tihſcham aplaunoht; bet zere-
sim, ka no seedsejš taps drihs atrasts un Līsetes newainiba
atſihta.“

Winsch aissgabja pee posizejas preeskchneka, kuejch tam
bija labi pañhstams, isteiza tam wisu un luhds, lai tas
strahdneekus pahrlauja, kas wasar Lisetes mahjinai eepreti
strahdajuschi, waj tee nau redsejuschi kahdu zilweku preeskch
pusdeenas starp pulpsten deßmiteem un weenpadsmiteem
mahjinà ee-eijohrt. Winsch isteiza, ka winsch waroht gal-
woht, ka Liseete newainiqa.

Tad wiñsch pahrgahja mahjā, kur wiñsch atrada wezo
peemineto nabadji pee durwim preefschā.

„Waj sinat, jaunkungs, ka Preedites jaunkundse ir par sagli apsuhdseta un zeetumā eeflohdīta?“ wina usrunaja sawā vlahvigā wihsē Pehteri. „Wina nau wainiga. Winai bija arveenu gohdīga un laba sīrds, tāpat kā jums. Nekad wina nelaida mani no sawahm durwim tukshā vrohjam, kaut gan winai pašhai nebijs daudī pēe rohkas. To tik buhs Leijas Ohsola Marija vate padarijuse jeb likuše padariht; jo es to sinu, ka wina ir us Preedites jaunkundsi dušmīga un ūaudīga, tadehk kā juhs gahjat ar to us kapfehtu pastaigates. Es redseju, ka Marija wakar gahja pa gatweem un kruhmeem ūahpštidamees us pilfehtu un eegreesahs no leijas puſes tajā eelinā, kurā Preedites atraiknes mahjina atrohdahs. Nekas labs winai newareja nodohmā buht, jo zitadi wina buhtu pa leelzelu gahjuſe, kā to mehdīa zitahm reisahm dariht.“

Schis pastahstijums bija Pehteram no leela swara. Nu winsch sinaja, kadehl Marija bija schoriht azis nolaiduse, kad winsch bija fazijis, ka winsch zeroht, ka mainigais tapshoht atraſts. Winsch nu wairs neschaubijahs, ka Marija pate buhs mihlestibas skaudibas dehl sawu pulkstenu Žiņetes komodē slepeni eelikuse, lai waretu to preeksch

lauschu un wina azim par sagli padariht. Winjsch eedewa wezenei tubuli un peekohdinaja, lai to, ko wina wakar redsejuse pirms neweenam zitam nešaka, tamehr pilsehtinas polizeja tai buhschoht vragib.

Ühtrà deenà Pehters aigqahja agri pee polizejas preefsch-neeka un ijszajija, ka winsch dohmajoht, ka Marija pate no mihlestibas skaudibas buhjshot jawu pulkstenu Lisetes komodē eelikuſe. Winsch iiteiza wisu, ka Marija yehz mina kahrojot, bet winsch mihlejot Liseti; ari to winsch ijszajija, ko wežà nabadje, winam stahstijuse. Un nu polizeja pate gen finaſchoht, kas tai darams.

Teescham polizeja ari bija nadīga scho leetu ismekleht, jo ari wina natureja Liseti par sagli. Strahdneeki, kuri festdeena bija Lisetes mahjinai preti buhwejuschi, tika pahrlaushti. Divi iſſazijs, ka esoh redsejuschi, ka fahda jauna feewischka nahkuſe no dahrſa puſes pa maso celinu. Kur wina eegahjuſe, to wini neefoht ewehrojuschi, bet tahli wina newarejuſe aiseet; jo vebz fahdahm pezi minutehm wina gahjuſe pa to paſchu celinu usmanigi atpakaſ ſlatidamahs atkal prohjam. Atri wezà nabadje tika uſmekleta un pahrlaushta, kura iſteiza to paſchu, ko wina bija Pehteram iſſazijuſe.

Nu tika Marija vee polizejas pamehstta. Wina eegahja drohschi, dohmadama, ka wina buhshoht jaleezinā, ka winas pulkstens pasudis. Bet polizeja vrasija winai pa-
wīsam ko žitu.

„Kur juhs bijat seitsdeenā pehž pulksten dešmiteem?“
polizejas preekšīdznecks to ušrunaja.

Wina farahwahs. Yet drihs atkal fanehmufes atbil-deja: "Es biju feestdeena wišu deenu mahjā."

„Tas nau teesa!“ polizejas preekschneeks fazijs skarbi. „Juhs esat festdeena pēz pulksten desmitiem redseti pa laukeem un grahweem us pilsehtim nahkot un no leijas pušes pa to eelinu, kurā Preedites atraiknes mahjina stahw, nahkot un pēz masa brihtina atkal aisejot. To ir trihs leezineeki iſſazijuſchi.“

Marija sahka us reis drebeht un nespēhja wairs ne
wahrdi atbildeht. Winas tehwīs, kurišč bija tai par aī-
stahwi lihdinahzis, atwehra tagad platas azis.

"Nu, fakat, kadehk juhs leedsatees, ka juhs neesat fest-deenä uš pilsehtu bijuschi?" polizejas preekjhneeks vrafsja tahlač.

Bet Marija newareja neko atbildeht. Wina bija gluschi faschlukuse, ta fa wareja skaidri maniht, fa wina ir mainiqa.

„Kad juhs neatbildat us manu waizajumu.“ polizejas preeksneeks runaja tahlak, „tad es to pasazischi. Juhs eegahjat sleponi Preedites atraiknes mahjinā, kura bija dahrīnā išgahjuſe un atſlehgū durvis aismirjuſe, un eelikat sawu pulkstenu winas meitas komodē, kura bija pee sawas draudjenes aigahjuſe. Wehlaki juhs likat Preedites jaunkundsi vee ſewis aizinahit un uſdewaht tai darbu. To juhs darijat ar ſinu, lai waretu peeminetu jaunkundsi par jaagli apſuhdſeht. Kahda eemesla deht juhs gribejat newainigas un gohdigas meitas tihru gohdu preeksch pa-jaules azim melnoht, ari to mehs noprohtam. Nojehdſeet tagad paschi, ka juhſu leegſchanahs wairs neko nelihds, bet labaki iſſakat vateefibū.“

Marija buhtu pakrituſe, ja winas tehws nebuhtu to notwehris. Te nu bagatam un augſtprahitiqam Leijas Oh-

Solam bija Jareds' tee augli, kas jaur behrna iſlutinaſchanu un lepnibū iſaug. Ari wiſch bija ſchajā brihdī kā uſ mutes ſiſts.

„Kad juhs tagad neko nerunajat,” polizejas preefsche neeks fizijsa pehz brihtina tahlač, „tad mehs dohšim jums diwidēsmīt tſchetri stundas zeerumā laika ūanemīees un apdohmāteeš.”

"Mans behrns nau neko launa darijis, bet ir tikai no mehlnescheem apmelohts," Leijas Ohsols fazija tagad, kad winsch dſirdeja, ka wina meita tifſchoht zeetumā westa. "Zeetumā ſlehqat es to nekad nelaufchū!"

"Mihlais Ohsolia," polizejas preekschneeks tam atbildēja, "juhsu aistahweschana newar sħe neko lihdsejt; jo mums jadara pehz waldibas likumeem."

Marija tika atīswesta uz zeetumu.

Wiſā pilſehtinā bija ſchi wehſts iſpaunſta, ka Preedites jaunkundſe par ſagli apſuhdſeta un zeetumā eeflohdſita. Nets kahds tizeja, ka wina eſoht wainiga, jo wiſi to vaſina par gohdigu un tilku meiteni. Tadeht pee polizejaš durwim bija labs pulzinsch ſüakahrigu lauſchu ſapulzejeſes un daschi drohſhi jaunekli kleedſa, kad Liſeti pee pahrklauſiſchanas preeſchā weda: „Wina nau wainiga! wina nau neko noſeequſehs!“

Polizejas preeskōneeks išprāfija Līseti, ap kahdu laiku un zīk ilgi wina festdeena bijuse pēc savas draudšenes, un waj wina teesham nesinoht, tā Īholina jaunkundžes pulkstens winas komodē tizis. Ūs wiſeem jautajumieem wina atbildeja drohschi un flaidri. Ari winas mahte un draudsene tika pahiklausītas.

8. Beiquensis.

Pee ohtras pahrklaußchanas Marija wairš neseedsahs, bet iſteiza, ka wina bijuſe uſ Preedites Liseti ſkraudiga, tadel ka winas kaiminsch eſoht ar tahs draudſigi ſagahjees. Winas nodohms bijis Liseteti kabdu neſlawu dariht, lai Pehters to atſtahtu. Tadelk wina gahjuſe ſeſtdeena uſ pilſehtinu, ar to nodohmu, ſawu pulkſtenu ſlepeni Lisetes iſtabā nolikt un tad to ſew uſ mahju lihds west darbu fa-remt, lai waretu to wehlaki par pulkſtena ſagli apſuhdſeht. To wina ne-efoht dohmajufe, ka Lisetes leegſchanahm buhſhot wairak tizeht nekà winas ſuhdsibai. Bet kad nu Lisetes iſtabinā neweens nebijiſ un atſlehgga bijuſe durwiſ atſtahta, tad wina eegahjuſe ſlepeni un eelikuſe ſawu pulkſtenu Lisetes komodē, un gahjuſe ſteigdamees prohjam, jeredama, ka neweens neefoht winas atnahkſchanu un aif-eſchanu pamanijis. Pebz puſdeenas wina likuſe Liseti zaur deenasta meitu pebz darba aizinaht, un ta ari atnahkuſe. Nu wina zerejuſe, ka winas nodohms brangi ii-deweens. — Par strahpi winai tika wairak nedelu zeetums noſpreeſts, un Ohsolinsch newareja ar wiſu ſawu preti runaſchanu un naudas peesohliſchanu winai ſcho kaunu nowehrſt.

Lisetes newainiba tika tagad pīlnīgi atsīhta un wina no zeetumia išlaista.

"Mihla Līsete," tā winsch to usrunāja. "Juhsu ne-wainiba ir tagad gaišmā un juhs esat no zeetuma fwabada. Tikai manis deht jums usgahja fchihs behdas. Leijsas Oh-sola Marija ir tihſham juhs gribējuſe par sagli apſuhdscht, tadeht ka wina apſkauða muhſu fatikſchanohs kāpfehtā. To wina vate ir ſchodeen pee ſeesas iſſazijuſe. Lai jums

nebuhtu manis dehs wehl kahdrei jazeefch, tad jaakeet man schajä weetä, waj juhs mani mihlojeet? waj es drihksstu us juhsu preti mihlestibu zereht? Zitu algu newaru jums var pahrzeestahm behdahn un apkauñoschanu peedahwaht, ka sawu pateesigu mihrischku mihlestibu, kuru eßmu jau no ta azumirkla, kad juhs virmo reisi kapsehtä eraud siju, sawä firdi flepeni nesis. Jums weenigai peederehs mana firds lihds beidsamai puksteschana. Juhsu warä tagad stahw, mani us wifü muhschu aplaimoht, jeb nelaimigu dariht. Neleezeet man ilgi us juhsu atbildi gaidiht."

"Waj manas azis jums to neleezina, ka es juhs mihleju?" wina atbildeja to ar skaidrahm mihgahm azim us-skafidama un glaudahs īchaulkedama pēc wina kruhts. Ari es juhs mihleju no ta brihscha, kad ar jums eepājinohs. Bet es usskafatiju juhsu laipnibu tikai par draudību, jo to es nedrihlskeju zereht, ka juhs flawens un bagats jauneklis, kursch war to skaitako un bagatako jaunkundī dabuht, mani, nabagu meitenu — — —"

„Klusu, klusu,” winsch runaja tai ahtri preti. „Nepreemini tahdas leetas. Ihsta mihestiba nefkatahs nelad pehz bagatibas. Un tawa jõrds un gohdigs tikums pahrsiver wiſu bagatibu. — Tä, nu wiſs ir labi,” winsch runaja tahlač, sawu mihlako wairak reises skuhystidamis. „Eesim tuhlin prohjam no ſchahs weetas, küt tikai netikleem un noseedsejoom mitekliis.” Winsch to iſweda pee rohkas no zeetuma.

Pulžinsč lausču sagaidija winus pee zeetuma durwim un pawadīja gawiledams tohs lihdī Preedites atraiknes mahjinač, kur tohs Līsetes wežā mahte apkampa un svehtīja winu mihlestibū.

Pehz ts̄hetrahm nedelahm tika Kalna Ohsola mahjā leelas kahsas ūwinetas, ū kurahm bija daudz weesu: wiñ apkahrtejee kaimīnu ūfimneeki — tikai Leijas Ohsols truhka — un pilſehtinas birgermeisters un rahtskungi. Ari ðsimtskungs pagohdinaja ūinu kahsas ar ūawu klahrbuhschanu.

Leijas Ohsola lepniba un augstprahiba bija zaur peh-digo atgadijumu glušči pašemota. Winsch newareja to kaunu wairš tajā apgabala panest. Tadehļ winsch pahr-dewa ūawu mahju un aīsgahja ar ūawu meitu uī Nīhgu dīshwot. Kā tam tagad klahjahs un waj wina meita ir apprezeta, tas mums nau ūnamis.

Var Pehteri waram wehl peemineht, ka winsch nopirkā Leijas Ohsola mahju — jo zits tahds pirzejs negadijahs, kas buhtu svejhīs wiſu us reiſi aismakſaht, — un dſihwo tagad ar ſawu mihtu Līſeti laimibā un bagatibā. Wina tehwbrahlis pahrvalda wina leelohs laukus un winsch vats kohpj arweenu ſawu leelo dahrnu, kas winam pulka auglus iſdohd, zaur ko wina bagatiba un labklaſchana gadu pebz gada wairojahs. — Winsch turahs kā kreetnis dehls zeefchi pee ta, ko bija tehwam mirſtoht foſlijis: winsch nau lepnis un augſvrahtigs, bet dſihwo ar wiſeem laimineem draudſibā un ſatizibā, un turahs kā ihjts tautas dehls pee ſawas tautibas.

Wunu lai eemehro tee tauteeshi, kurus fahdi laisigi labumi wilinà sawai tautai muguru greest.

Afbildedams redaktors un iſdewejs: G. Mather.

Adrese: Rānas iela (Kannengießerstraße) Jonaša mājā Nr. 21. vee **Dobrianowa**.

adres: Manas eela (Mannengleisstraße) Bonn a maha Oct. 21. pcc Dobrianowa.